

Policininkas ar socialinis darbuotojas? Probacijos pareigūnų profesinių vaidmenų tyrimas

SIMONAS NIKARTAS, JUSTINAS PALIAUKA, ARTŪRAS TEREŠKINAS

Lietuvos socialinių mokslų centro Teisės institutas, Ankštoji g. 1A, 01109 Vilnius, Lietuva

El. paštas: simonas.nikartas@teise.org; justinas.paliauka@teise.org; arturas.tereskinas@vdu.lt

Straipsnyje analizuojami empirinio tyrimo – kiekybinės Lietuvos probacijos pareigūnų apklausos – rezultatai. Tyrimu siekiama atsakyti į klausimą, su kokiais vaidmenimis probacijos pareigūnai sieja savo profesinę veiklą. Atsižvelgiant į probacijos pareigūnų profesinės veiklos specifiką bei užsienio mokslinėje literatūroje pateikiamas klasifikacijas, straipsnyje naudojamos policininko (arba kontroliuojančio) ir socialinio darbuotojo (arba resocializacijos) profesinių vaidmenų kategorijos. Atliktas tyrimas rodo, kad probacijos pareigūnai savo profesinę veiklą yra linkę sieti su kontrolės ir subalansuotu vaidmenimis. Kontroliuojančio vaidmens pasirinkimo tendenciją straipsnio autoriai aiškina tokiais veiksniais, kaip griežta baudžiamoji politika ir baudimo kultūra bei probacijos sistemos raida nuo probacijos kaip policinės ir kontroliuojančios iki resocializacijos ir socialinės pagalbos institucijos. Subalansuoto vaidmens pasirinkimas sietinas su tarpusavyje kontrastuojančiomis kontrolės ir resocializacijos funkcijomis, kurias probacijos pareigūnai siekia derinti savo kasdienėje profesinėje veikloje.

Raktažodžiai: probacijos pareigūnas, probacija, profesiniai vaidmenys, vaidmenų konfliktai

ĮVADAS

Straipsnyje aptariame probacijos pareigūnų kiekybinės apklausos rezultatus, kurie atskleidžia, su kokių vaidmeniu probacijos pareigūnai sieja savo profesinę veiklą. Daugumai probacijos sistemų yra būdingi kontrastuojantys resocializacijos ir visuomenės saugumo užtikrinimo tikslai (West, Seiter 2004). Siekdami šių tikslų, probacijos pareigūnai įgyvendina dvi tarpusavyje sunkiai suderinamas funkcijas – asmens elgesio kontrolės bei socialinės ir asmeninės pagalbos teikimo – vadinamąsias „dvigubu mandatu“ (Sakalauskas, Jarutienė 2015: 10). Kad būtų įgyvendintas „dvigubas mandatas“ ir pasiekti minėti tikslai, probacijos pareigūnas turi priiimti skirtingus vaidmenis ir juos atitinkančias bendravimo su klientu formas.

Probacijos pareigūnų elgesio su klientais stiliams apibūdinti vartojami „policininko“, „socialinio darbuotojo“ vaidmenų terminai (Fulton et al. 1997) ir kitos panašios sąvokos, pavyzdžiui, „baudžiantysis pareigūnas“ ir „pagalbos pareigūnas“ (Clear, Latessa 1993; Al-lard et al. 2003). Probacijos pareigūnas priiima policininko vaidmenį, kai siekia užtikrinti

probuojamojo elgesio kontrolę bei teisinių ir visuomenės pasitikėjimą probacija (Allard et al. 2003). Tuo metu jis stengiasi atidžiai sekti tokio asmens vykdomas probacijos sąlygas, ypač dėmesį kreipdamas į menkiausius pažeidimus, neleistiną elgesį, kurį pastebėjęs, iš karto kreipiasi į teismą dėl probacijos panaikinimo arba jos sąlygų griežtinimo. Atlikdamas policininko vaidmenį probacijos pareigūnas būna griežtas, o su probuojamuoju sukuriama šaltas, kontroliuojantis santykis. Pats pareigūnas, atlikdamas šį vaidmenį, save vertina kaip teisinių ir organizacinių reikalavimų laikymosi garantą (Allard et al. 2003).

Probacijos pareigūnas prisiima socialinio darbuotojo vaidmenį siekdamas padėti probuojamajam išspręsti asmenines problemas: konsultuoja ir nukreipia jį pas įvairius socialinius partnerius, padeda jam ieškoti darbo ar įgyti išsilavinimą, suteikia socialinę, emocinę, psichologinę pagalbą ir t. t. Šis probacijos pareigūno vaidmuo kuria su probuojamuoju šiltą, nesmerkiantį santykį, pagrįstą supratimu, priėmimu, pasitikėjimu ir pagarba (Allard et al. 2003).

Svarbus veiksnys, nulėmęs Lietuvos probacijos pareigūnų profesinius vaidmenis, gali būti istorinė probacijos sistemos raida: 1990 m. Lietuvai atgavus nepriklausomybę, bausmių vykdymo institucinės sistemos valdymo struktūra buvo paveldėta iš sovietinio periodo ir priklausė LR vidaus reikalų ministerijos valdymo sričiai, o bausmes, nesusijusias su laisvės atėmimu, iki 2000 m. vykdė policija. Probacijos persiorientavimas į resocializacijos tikslus ir priemonės teisiniu lygmeniu įvyko tik 2012 m., įgyvendinus probacijos reformą, įsigaliojus Lietuvos Respublikos probacijos įstatymui ir jį įgyvendinantiems teisės aktams. Naujas teisinis reguliavimas buvo orientuotas į resocializacijos ir recidyvo prevencijos įgyvendinimo tikslus ir tokias juos įgyvendinančias priemones, kaip rizikos vertinimas, elgesio korekcijų programų vykdymas, socialinės ir psichologinės pagalbos teikimas. Po įstatymo įsigaliojimo resocializacijai skiriama vis daugiau dėmesio ir praktikoje, pavyzdžiui, nuo 2013 iki 2018 m. asmenų, kuriems taikytos elgesio korekcijos programos, skaičius išaugo daugiau nei dvigubai (nuo 2 227 iki 4 798) (Kalėjimų departamentas 2013; 2018). Kita vertus, resocializacijos funkcijų įdiegimas nebuvo labai palankus probacijos pareigūnams, nes jiems padaugėjo darbo, kurį atlikti buvo reikalingos naujos žinios ir įgūdžiai. Padidinus funkcijų skaičių, ėmė trūkti ir pareigūnų specializacijos, todėl jiems būdingas daugiafunkciškumas: probacijos pareigūnas atsakingas ir už klientų kontrolę, ir resocializacijos bei pagalbos priemonių vykdymą, ir nu-teistųjų dokumentacijos tvarkymą.

Svarbu pridurti, kad probuojamųjų priežiūrą vykdančios darbuotojai yra uniformuoti statutiniai pareigūnai, jų veikla yra griežtai reglamentuota ir subordinuota. Tai leidžia daryti prielaidą, kad probacijos pareigūnai, nepaisant deklaruojamų resocializacijos tikslų, gali būti labiau linkę į policininko arba kontrolės vaidmenis. Svarbią įtaką profesiniams pareigūnų vaidmenims gali turėti ir Lietuvos kriminologų akcentuojama griežta šalies baudžiamoji politika ir baudimo kultūra (Sakalauskas ir kt. 2012; Sakalauskas 2014; Petkevičiūtė 2015).

TYRIMO METODIKA

Probacijos pareigūnų apklausa vykdyta 2017 m. lapkričio–gruodžio mėn. Tyrimo dalyviams atrinkti buvo naudojama netikimybinė visuminė atranka. Apklauskos vykdymo metu į visų Lietuvos probacijos tarnybų padalinių vadovų bei probuojamųjų priežiūrą vykdančių pareigūnų elektroninius paštus (išskyrus tuos, kurie tyrimo metu atostogavo, buvo vaiko priežiūros atostogose, nedirbo dėl ligos, mokymų, komandiruočių ir pan.), buvo nusiųstas prašymas dalyvauti tyrime su nuoroda į internetinį apklauskos puslapį. Iš viso buvo susisiektas su 178 pareigūnais. Toks atrankos būdas pasirinktas, nes visi apygardų probacijos tarnybų ir jų

padalinių vadovai bei pareigūnai turi ir nuolat naudoja elektroninius paštus, todėl šiuo būdu buvo įmanoma surinkti norimą kiekį tyrimo dalyvių. Taip pat toks bekontaktis duomenų rinkimo būdas buvo pasirinktas siekiant išvengti bet kokios galimos tyrėjų įtakos respondentams.

Reikia paminėti, kad dalis tyrimo dalyvių buvo pasiekti tiesiogiai – lankantis Vilniaus ir Panevėžio probacijos tarnybose, kur tuo metu vyko pareigūnų mokymai. Kadangi pareigūnų veikla yra griežtai reglamentuota ir subordinuota, siekiant nepakenkti tyrimo rezultatams, jų dalyvavimas tiesioginėje apklausoje buvo visiškai savanoriškas. Gavę informaciją apie vykdomą tyrimą (el. laišku ar pristatant gyvai jų mokymų metu), respondentai turėjo galimybę laisvai apsispręsti dalyvauti apklausoje. Pažymėtina, kad nebuvo taikoma jokie tiesioginio ar netiesioginio spaudimo. Pristatant tyrimą respondentai buvo tik motyvuojami prisidėti savo atsakymais prie mokslinio tyrimo jiems svarbia tema.

Klausimynų nebuvo renkami jokie duomenys, galintys padėti identifikuoti tyrimo dalyvius (pvz., jų vardai, pavardės, kontaktai, gimimo metai, užimamos pareigos ar pan.). Taigi, tiek pasirinktas apklausos metodas, tiek ir pats tyrimo instrumentas garantavo dalyvių anonimiškumą, kurio laikytis tyrėjai įsipareigojo kviesdami probacijos pareigūnus dalyvauti šioje apklausoje. Tyrimas buvo suderintas su visų penkių probacijos apygardų tarnybų vadovais ir gautas jų sutikimas.

Apklausoje dalyvavo 129 probacijos pareigūnai, tad buvo pasiektas apie 70 % atsakomumas. Tyrimo imties struktūrą sudarė 94 moterys ir 31 vyras (lyties nenurodė 4 asmenys). Remiantis Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos pateiktais duomenimis (pagal individualią straipsnio autorių užklausą), tiriamuoju laikotarpiu apygardų probacijos tarnybose dirbo 78 % pareigūnių moterų ir 22 % vyrų. Taigi imties struktūra pagal lytį atitinka realiai probacijos tarnybose dirbusių vyrų ir moterų santykį. Respondentų amžius tyrimo metu buvo nuo 24 iki 55 metų ($M = 38,7$, $SD = 7,87$, amžiaus nenurodė 9 asmenys). Didžioji dalis dalyvių turėjo aukštąjį išsilavinimą ($n = 108$, 83,7 %, išsilavinimo nenurodė 3 asmenys) bei teisinės srities specialybę ($n = 36$, 27,9 %, išsilavinimo srities nenurodė 21 asmuo). Probacijos pareigūnų įgytas darbo stažas siekė nuo 0,5 iki 24 metų (vidurkis 9 metai). Šiek tiek daugiau nei pusės (52 %) respondentų darbo vieta buvo didžiuosiuose Lietuvos miestuose (Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Panevėžyje ir Šiauliuose), likusiųjų (46 %) – mažesniuose miestuose.

Apklausiai sudarėme klausimyną – probacijos *pareigūno vaidmens skalę*. Ji skirta įvertinti, kokį vaidmenį – socialinio darbuotojo ar policininko – vykdydamas probuojamųjų priežiūrą mieliau renkasi probacijos pareigūnas. Ši skalė sudaryta remiantis B. Fulton ir bendraautorijų (1997) *Subjektyvaus vaidmens* ir *Subjektyvios strategijos* skalėmis bei Lietuvos Respublikos probacijos įstatymu, reglamentuojančiu probacijos tikslus ir probacijos pareigūnų funkcijas. Teiginių ir atsakymo variantų pavyzdžiai pateikti 1 lentelėje.

Siekiant įvertinti klausimyno turinio patikimumą, buvo atliktas pradinės jo versijos eksperimentinis vertinimas. Jį atliko penki ekspertai, probacijos pareigūnai, turintys ne mažesnę kaip penkerių metų darbo šioje srityje patirtį. Ekspertų vertinimu atrinkti klausimai yra būdingi ir atitiko situacijas, su kuriomis darbe susiduria probacijos pareigūnai. Taip pat jie pateikė pastabų dėl tyrimo instrumentų, į kuriuos buvo atsižvelgta ir klausimynas pakoreguotas. Verta paminėti, kad probacijos pareigūnams buvo pateiktas platesnis klausimynas, taip pat apimančias ir klausimų blokus, susijusius su pareigūnų diskrecija ir indėliu siekiant probacijos tikslų. Šių klausimyno dalių analizė pateikta kituose straipsniuose (Nikartas, Rinkevičiūtė 2018; Nikartas 2019).

1 lentelė. Probacijos pareigūnų vaidmens pasirinkimo skalės teiginiai ir atsakymų variantai

Eil. Nr.	Teiginys	Atsakymų variantai								
		(1 – visiškai pritariu kairėje esančiam teiginiui; 7 – visiškai pritariu dešinėje esančiam teiginiui)								
1.	Probacijos pareigūno statusą ir funkcijas labiau apibūdina	socialinis darbuotojas	1	2	3	4	5	6	7	policininkas
2.	Pirminė probacijos pareigūno funkcija yra	taikyti elgesio keitimo programas	1	2	3	4	5	6	7	priversti klientą laikytis įstatymų
3.	Efektyviausi būdai keičiant elgesį yra	socialinė pagalba, motyvavimas pozityviam elgesiui	1	2	3	4	5	6	7	kontrolė, griežtas reagavimas į pažeidimus
4.	Daugumos probuojamųjų elgesį	įmanoma pakeisti	1	2	3	4	5	6	7	neįmanoma pakeisti

TYRIMO REZULTATAI: PAREIGŪNŲ VAIDMENS PASIRINKIMO REZULTATŲ TENDENCIJOS

Kaip matome 2 lentelėje, 36,4 % probacijos pareigūnų mano, kad jų funkcijos labiausiai susijusios su policininko, o 23,3 % – su socialinio darbuotojo vaidmeniu. Tai reiškia tam tikrą kontrolės vaidmens pasirinkimo tendenciją. Dar aiškesnė kontroliuojančiojo probacijos pareigūno elgesio stiliaus tendencija aiškėja iš 2 lentelėje pateiktų 2 ir 3 klausimų procentinių išraiškų: atitinkamai 58,5 % ir 38 % respondentų probacijos pareigūno profesiją sieja su į kontrolės vaidmenį orientuotais elgesio modeliais. Ypač didelę disproporciją atskleidžia 2 klausimas: tik 9,4 % respondentų yra linkę savo svarbiausias funkcijas labiau sieti su elgesio keitimo programų taikymu ir net 58,5 % mano, kad pirminė jų funkcija yra priversti klientą laikytis įstatymų. Tokia atsakymų tendencija taip pat gali reikšti, kad didžioji dauguma probacijos pareigūnų savo svarbiausių funkcijų nesieja su elgesio keitimo (korekcijos) programų taikymu.

Visose pateiktose klausimų kategorijose trečdalis ir daugiau pareigūnų (atitinkamai 40,3; 32; 41,9 ir 28,9 %) yra linkę pasirinkti subalansuotą vaidmenį. Mokslinėje literatūroje tokiems pareigūnams priskiriamas apsaugančiojo pareigūno (angl. *protective agent*) vaidmuo, nes jie pirmenybę teikia tam, kad atitiktų abi funkcijas (Allard et al. 2003). Panašios tendencijos atskleidžiamos ir kitų autorių tyrimuose, nes dauguma pareigūnų pirmenybę teikia šiam subalansuotam vaidmeniui (Allard et al. 2003; West, Seiter 2004).

Atkreiptinas dėmesys į 4 klausimu atskleistas tendencijas. Šis klausimas buvo orientuotas į vertybinį vaidmens aspektą – tikėjimą esminiu probacijos tikslu – siekiu asmeniui padėti pakeisti savo elgesį. Procentinis atsakymų pasiskirstymas parodė, kad didelė dalis pareigūnų (37,5 %) nemano, jog jų klientų elgesį įmanoma pakeisti. Nors ¾ apklaustųjų buvo moteriškos lyties pareigūnės (72,9 %), o visi tyrimo dalyviai dar gana jauni (didžioji dauguma ($n = 45$) tarp 40–45 metų imtinai), tokia atsakymų tendencija galėtų būti aiškinama nebent gana dideliu pasiektu darbo stažu (iš atsakiusiųjų ($n = 114$) didesnė dauguma ($n = 61$) jau išdirbę šioje srityje 10–24 metus imtinai). „Naujus ratus“ probacijos tarnybose besukantys pakartotinai nuteisti klientai, didelis darbo krūvis, stresas bei pervargimas ir panašūs veiksniai veikiausiai irgi gali turėti įtakos minėtiems pareigūnų pasirinkimams.

Apibendrinant galima teigti, kad pareigūnai yra labiau linkę sieti savo profesiją su subalansuotu ir kontrolės vaidmenimis, kuriems prioritetą skyrė panašūs respondentų skaičius.

2 lentelė. Probacijos pareigūnų vaidmens pasirinkimo procentinis pasiskirstymas

Klausimas	Atsakymo variantai 7 balų Likert skalėje (%)							N/A
	1	2	3	4	5	6	7	
1. Probacijos pareigūno statusą ir funkcijas labiau apibūdina	socialinis darbuotojas			40,3	policininkas			-
	9,3	7,0	7,0		13,2	14,7	8,5	
	23,3				36,4			
2. Pirminė probacijos pareigūno funkcija yra	taikyti elgesio keitimo programas			32,0	priversti klientą laikytis įstatymų			-
	1,6	4,7	3,1		11,7	19,5	27,3	
	9,4				58,5			
3. Efektyviausi būdai keičiant elgesį yra	socialinė pagalba, motyvavimas pozityviam elgesiui			41,9	kontrolė, griežtas reagavimas į pažeidimus			-
	7,8	4,7	7,8		10,1	15,5	12,4	
	20,1				38,0			
4. Daugumos probuojamųjų elgesį	įmanoma pakeisti			28,9	neįmanoma pakeisti			-
	4,7	7,8	21,1		22,7	14,1	0,8	
	33,6				37,5			

Tai rodo, kad pareigūnai vis dar neprioretizuoja Lietuvos Respublikos probacijos įstatymo deklaruojamų resocializacijos tikslų. Galimas to priežastis aptarsime išvadų ir diskusinių aspektų dalyje.

IŠVADOS IR DISKUSINIAI ASPEKTAI

Mūsų tyrimas pagrindžia prielaidą, kad Lietuvos probacijos pareigūnai yra labiau linkę sieti savo profesiją su subalansuotu ir kontrolės vaidmenimis.

Subalansuotą vaidmenį taip pat būtų galima vadinti prisitaikymo (adaptacijos) arba kompromiso ieškojimo vaidmeniu. Darytina prielaida, kad probacijos pareigūnai, teisės aktų įpareigoti vykdyti tiek resocializacijos, tiek kontrolės funkcijas, priima šiuos vaidmenis kaip savo profesinės veiklos būtinybę. Vis dėlto, kaip teigia T. R. Clearas ir E. J. Latessas (1993), probacijos pareigūnai klientams negali būti nei pagalbos šaltiniai, nei kontroliuojantys veikėjai, kartu nekurdami prieštaringų „pranešimų“ ir nesukeldami painiavos tiek jiems, tiek ir sau patiems. Pasak T. J. Allardo ir kt. (2003), pagalbos ir kontrolės (baudimo) aspektų įgyvendinimas gali sukurti neužtikrintumo ir vidinio prieštaravimo situaciją, kai nėra aišku, kaip laviruoti tarp šių priešingų vaidmenų. Toks vidinis konfliktas mokslinėje literatūroje dar vadinamas intervaidmens konfliktu (angl. *interpersonal role conflict*), jis atsiranda, kai asmenys užima kelis vaidmenis, o lūkesčiai ir elgesys, susiję su vienu iš jų vaidmenų, neatitinka lūkesčių ir elgesio, susijusio su kitu jų vaidmeniu (Grace 1972; Forsyth 2010). Pavyzdžiui, vykdydamas pagalbos ar motyvavimo funkcijas probacijos pareigūnas gali susidurti su supratingumo ir palaikymo lūkesčiu iš kliento pusės, tačiau vykdydamas kontrolės ar baudimo funkcijas jis nebegali patenkinti šių lūkesčių. Kaip rodo tyrimai, šis vidinis konfliktas atsiliepia probacijos pareigūnams darbe patiriant didesnę stresą, emocinį išsekimą, profesinį perdegimą (Gayman, Bradley 2013) bei palaikant probacijos pareigūno ir probuojamojo tarpasmeninius santykius (West, Seiter 2004). Subalansuoto vaidmens dominavimą „užprogramuoja“ probacijos tikslai,

ypač jeigu pareigūnams trūksta specializacijos ir jie atlieka kontrastuojančias kontrolės ir resocializacijos funkcijas to paties kliento atžvilgiu.

Kontroliuojančio vaidmens pasirinkimo tendencija sietina su tokiais šio straipsnio įvade minėtais veiksniais, kaip griežta baudžiamoji politika ir baudimo kultūra bei probacijos sistemos raida nuo probacijos kaip policinės ir kontroliuojančios iki resocializacijos ir socialinės pagalbos institucijos. Kaip atskleidė K. Kras ir kolegų (2017) JAV atliktas tyrimas, bausmių vykdymo sistemos pareigūnai patyrė profesinių vaidmenų konfliktus vykstant organizaciniams pokyčiams, susijusiems su organizacijos tikslų (filosofijos) persiorientavimu (nuo baudimo link resocializacijos): pareigūnams, kurie buvo prisitaikę prie ankstesnių, į baudimą orientuotų organizacijos tikslų, buvo sudėtinga persiorientuoti ir adaptuotis prie naujų, į resocializaciją orientuotų vaidmenų. Galima daryti prielaidą, kad Lietuvos probacijos sistema, kurios esminė reforma buvo įvykdyta 2012 m., o tam tikri teisiniai, struktūriniai ir organizaciniai pakeitimai vyksta iki šiol, vis dar išgyvena ideologinės ir atitinkamai pareigūnų profesinių vaidmenų transformacijos etapą. Svarbu atkreipti dėmesį į T. R. Clearo ir E. J. Latessa'o (1993) tyrimą, kuriuo šie autoriai nustatė, kad tada, kai policininko vaidmens pasirinkimą veikia tiek asmeninė filosofija, tiek ir organizacinė politika, socialinio darbuotojo vaidmens pasirinkimą tarp pareigūnų dažniau lemia organizacinė politika. Kitaip tariant, organizacijos pastangos pabrėžiant reabilitacijos tikslų svarbą gali būti esminis veiksnys, skatinantis probacijos pareigūnus vertybiškai orientuotis į resocializacijos ir pagalbos vaidmenis.

Atliktas tyrimas turi tam tikrų ribotumų. Pirmiausia svarbu pabrėžti, kad šiuo tyrimu atskleidžiamame tik bendras pareigūnų vaidmenų pasirinkimo tendencijas. Mūsų naudota tyrimo metodika neleidžia atskleisti kitų mokslškai reikšmingų aspektų, pavyzdžiui, vaidmenų pasirinkimo veiksnių, subjektų, dalyvaujančių probacijos procese, lūkesčių sąveikų, kurios daro įtaką probacijos pareigūnų išgyvenamiems vaidmenų konfliktams. Šiuos aspektus tikslinga analizuoti tolimesniuose tyrimuose. Be to, didesnio kontrastuojančius vaidmenis atspindinčių teiginių skaičiaus įtraukimas į klausimyno skalę galėtų dar labiau padidinti tyrimo rezultatų patikimumą. Nors kiekybiniuose tyrimuose visada yra abejonių, ar respondentai tiksliai suprato jiems pateiktus klausimus (mūsų tyrimo pareigūnai galėjo skirtingai suvokti, ką reiškia keisti nuteistųjų elgesį), probacijos pareigūnų dalyvavimas rengiant klausimyną padėjo sumažinti šią riziką.

Gauta 2020 09 29

Priimta 2021 05 04

Literatūra

1. Allard, T. J.; Wortley, R. K.; Stewart, A. L. 2003. 'Role Conflict in Community Corrections', *Psychology, Crime and Law* 9(3): 279–289.
2. Clear, T. R.; Latessa, E. J. 1993. 'Probation Officers' Roles in Intensive Supervision: Surveillance versus Treatment', *Justice Quarterly* 10(3): 441–462.
3. Forsyth, D. R. 2010. *Group Dynamics*. 5th edn. Belmont: Wadsworth Cengage Learning.
4. Fulton, B.; Stichman, A.; Travis, L.; Latessa, E. 1997. 'Moderating Probation and Parole Officer Attitudes to Achieve Desired Outcomes', *The Prison Journal* 77(3): 295–312.
5. Gayman, M. D.; Bradley, M. S. 2013. 'Organizational Climate, Work Stress, and Depressive Symptoms among Probation and Parole Officers', *Criminal Justice Studies* 26(3): 326–346.
6. Grace, G. 1972. *Role Conflict and the Teacher (RLE Edu N)*. London: Routledge.
7. Kalėjimų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos. 2013. *Darbo su asmenimis, esančiais apygardų probacijos tarnybų priežiūroje, 2013 m. ataskaita*. Prieiga per internetą: http://kaldep.lt/lt/kalejimu-departamentas/administracine_informacija/ataskaitos/metu.html (žiūrėta 2020 09 28).

8. Kalėjimų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos. 2018. *Darbo su asmenimis, esančiais Lietuvos probacijos tarnybos priežiūroje, statistinė ataskaita*. Prieiga per internetą: http://kaldep.lt/lt/kalejimu-departamentas/administracine_informacija/ataskaitos/metu.html (žiūrėta 2020 09 28).
9. Kras, K. R.; Rudes, D. S.; Taxman, F. S. 2017. 'Managing up and down: Community Corrections Middle Managers' Role Conflict and Ambiguity During Organizational Change', *Journal of Crime and Justice* 40(2): 173–187.
10. Nikartas, S. 2019. „Probacijos pareigūno individualus indėlis siekiant probacijos tikslų: empirinio tyrimo rezultatai“, *Teisės problemos* 1(97): 103–115. Prieiga per internetą: http://teise.org/wp-content/uploads/2019/07/Nikartas_2019_1.pdf (žiūrėta 2020 09 28).
11. Nikartas, S.; Rinkevičiūtė, G. 2018. *Probacijos pareigūnų diskrecija individualizuojant sprendimus dėl probuojamųjų pažeidimų: empirinis tyrimas*. Mokslo studija. Vilnius: Lietuvos teisės institutas. Prieiga per internetą: <http://teise.org/wp-content/uploads/2019/01/Probacijos-pareigunu-diskrecija.pdf> (žiūrėta 2020 09 28).
12. Petkevičiūtė, R. 2015. *Laisvės atėmimo bausmė nu teisėtų vyrų adaptacija Lietuvos pataisos namuose*. Daktaro disertacija. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.
13. Sakalauskas, G. 2014. „Ką liudija didėjantis baudžiamasis represyvumas Lietuvoje?“, *Kriminologijos studijos* 2: 96–137.
14. Sakalauskas, G. ir kt. 2012. *Baudžiamoji politika Lietuvoje: tendencijos ir lyginamieji aspektai*. Vilnius: Teisės institutas. Prieiga per internetą: <http://teise.org/wp-content/uploads/2012/10/Baudziamoji-politika-Lietuvoje.pdf> (žiūrėta 2020 09 10).
15. Sakalauskas, G.; Jarutienė, L. 2015. *Probacijos veiksmingumo vertinimas*. Mokslo studija. Vilnius: Lietuvos teisės institutas. Prieiga per internetą: <http://teise.org/wp-content/uploads/2016/06/Mokslo-studija-probacijos-veiksmingumo-vertinimas.pdf> (žiūrėta 2020 09 10).
16. West, A. D.; Seiter, R. P. 2004. 'Social Worker or Cop? Measuring the Supervision Styles of Probation and Parole Officers in Kentucky and Missouri', *Journal of Crime and Justice* 27(2): 27–57.

SIMONAS NIKARTAS, JUSTINAS PALIAUKA, ARTŪRAS TEREŠKINAS

A Police Officer or a Social Worker? Research on the Professional Roles of Probation Officers

Summary

The article discusses the results of the quantitative survey of Lithuanian probation officers. We attempt to answer the question of what roles officers choose in their professional service. Taking into account the specificity of probation officers' duties and internationally accepted classifications, we use, in the article, the categories of the professional roles of policeman (or controlling agent) and social worker (or resocialising agent) to analyse Lithuanian probation officers. The conducted research demonstrates that the Lithuanian probation officers associate their professional service with the control-oriented and balanced roles. We explain the choice of the control-oriented role as influenced by such factors as strict punitive policies and punitive culture and the development of the Lithuanian probation system from the institution of police and control towards the institution of resocialisation and social support. The choice of the balanced role could be associated with the contrasting functions of control and resocialisation that the probation officers attempt to combine in their everyday professional activities.

Keywords: probation officer, probation, professional roles, role conflicts